

beszerzési költségeiről. Az optikai tárolás térhódítása a könyvtárakban tehát nem jelenthet azonnali átállást.

Ezzel az új technikával a szerzeményezésnél már most számolniuk kell a könyvtárosoknak, a jövőben pedig valószínűleg nő a jelentősége.

/NISSLEY, M.: Optical technology: considerations for collection development. = Library Acquisitions Practice and Theory, 12. köt. 1. sz. 1988. p. 11-15./

(Trébits Gyuláné)

Gazdaságos-e a CD-ROM primerdokumentum-szolgáltatásra?

Az Adonis program a következő feltételezésből indult ki: Ha a dokumentumszolgáltató központok változatlan szolgáltatási árak mellett csökkentik a költségeiket, többelhaszonra tesznek szert. Ezt megoszthatják azokkal a kiadványokkal, amelyek a költségcsökkentéshez hozzásegítették őket. A költségcsökkentés egy lehetséges útja, hogy a jelenlegi nagyon munkaigényes papírra másolást kevesebb kézi munkát igénylő technikával váltják fel, például úgy, hogy CD-ROM lemezzel nyomtatják ki a cikkeket. A program célja azt eldönteni, hogy beválik-e a feltételezés, hogy valóban gazdaságosabbá válik-e a primerdokumentum-szolgáltatás a CD-ROM technika alkalmazásával.

Az Adonis programban tíz nemzetközi kiadványt (Blackwell Scientific Publications, Butterworth Scientific, Churchill Livingstone Medical Journals, Elsevier Science Publishers, C. V. Mosby, Munksgaard International Publishers, Pergamon Journals, Springer Verlag, Georg Thieme Verlag és John Wiley) és tizenöt európai, egyesült államokbeli, mexikói, ausztrál és japán primerdokumentum-szolgáltató központ vesz részt, ezenkívül anyagilag támogatja az Európai Közöségek Bizottsága.

A program keretében 219 orvosi-biológiai folyóirat teljes szövegét viszik CD-ROM lemezzre. Azért választották ezt a szakterületet a kísérlethez, mert három nagy felmérés tanúsága szerint ezen a területen viszonylag nagy a primerdokumentum-igény, és általában három évnél fiatalabb publikációkra irányul, ezenkívül ezen a területen viszonylag sok a szürke árnyalatokat is tartalmazó dokumentumoldal.

A program szerint a lemezeknek körülbelül hetenként kell megjelenniük. A 219 folyóirat cikkei, levelei, kivonatai és egyéb szerkesztőségi anyagait

indexelik és egyedi Adonis-számmal látják el. Az indexinformáció gépi adathordozón kíséri a folyóiratot Nagy-Britanniába, a Scanmedia Ltd. céghez, ahol az oldalak letapogatása történik. A csak szöveges oldalakat 300x150 képpontos, a szürke árnyalatokat is tartalmazó oldalakat 300x300 képpontos felbontással tapogatják le. A letapogatással digitalizált oldalakat és a karakteresen kódolt indexinformációt együttesen viszi mesterlemezre Hannoverben a Philips and DuPont Optical Company. Erről sokszorosítják azokat a CD-ROM lemezeket, amelyeket szétküldenek a tizenöt dokumentumszolgáltató központba. Ott a lemezzel az indexinformációt azonnal betöltik a saját gépükön tárolt kumulált indexbe. Az egész folyamatnak négy héten belül le kell zajlania, így remélhető, hogy a dokumentum szolgáltatható lesz, mire az első igények beérkeznek rá.

A szolgáltatásról háromhavonta összegyűjtik a statisztikai adatokat, ebből az eddigi legátfogóbb dokumentumszolgáltatási statisztika készül majd. A statisztikai adatok összegyűjtéséhez szükséges programmodulokat beépítették az Adonis rendszer keresőprogramjába.

Az Adonis munkaállomás IBM PC vagy azzal kompatibilis számítógépből, nagyfelbontású monitorból, CD-ROM olvasóból és lézernyomtatóból áll. A keresés bibliográfiai adatok szerint vagy Adonis-szám szerint történhet rajta. A keresés átlagosan nyolc másodpercet igényel dokumentumonként, a nyomtatás sebessége percenként nyolc oldal.

/Test evaluates feasibility of CD-ROM as document supply medium. = Online Review, 12. köt. 3. sz. 1988. p. 138-139./

(Válasz György)

A CD-ROM-ról való adatletöltés és a szerzői jog

A CD-ROM adatbázisok használatára vonatkozó újabb szerződések egész sora korlátok közé szorítja az adatok kinyomtatását, helyi adatbázisokba való letöltését (downloading), tárolását és továbbítását. Némelyik optikai lemez bejelentkező képernyőábrája kijelenti, hogy az egész adatbázis szerzői jogi oltalom

alatt áll. A gondok forrása az 1976. évi amerikai szerzői jogi törvény 108. paragrafusa a "tisztességes felhasználásról". Ez ugyanis nem tér ki a digitális adatokra. Különböző szerződések különbözőképpen szabályozzák a kérdést. A szerzői jogi szabályozás némelykor egy adott kiadó valamennyi termékére